

ÄLÄ IRROTA

Kata Melander

Älä irrota

Romaani

Eveliinalle

Ihanaa, että olet sinä. Kiitos kaikesta. Menneestä,
nykyisestä ja tulevasta.

1.

Saara, marraskuu 2015

Yliopiston kahvilassa oli hiljaista. Koivuviiluisilla pöydillä roikkuivat vastapyyhityt vahakangaskaitaleet. Pöytiä ympäröivät tyhjät tuolit. Harva opiskelija halusi keittolounaansa ennen yhtätoista. Professorit olivat nauttineet kahvinsa reilusti ennen kymmentä odottaessaan luentojensa alkavan.

Senni lähti hakemaan meille lounasta. Minua kauhistutti jokainen lausumani sana, sillä en ollut päässyt vieläkkään vastaanottohuoneesta ulos. Mieleeni nousivat tauotta huolestuneet silmäykset, lausahdukset, koruton huone, jossa ei ollut toivolle tilaa. Juuri nyt oli pakko sanoa, että kana-vihanneskeitto käy. Ota porkkanaraastetta mutta jätä jäävuorisalaatti.

– Ei puhuta nyt ylimääräisiä, tämä johtuu siitä aamusta.

Laajasta, lähes koko seinän kattavasta ikkunasta avautui marraskuun karuus. Sulaumia ja niiden vie-

reen nousseita kumpuja siellä täällä, huolimaton hiekoittamista. Näky imi minut sisäänsä. Routa ja suru. Huolimaton hiekoitus ja viha.

Keittolautaset höyryivät Sennin käsissä. Hän laski ne pöydälle ja antoi keiton jäähtyä, otti esiin sukka-puikot. Pikkuveli saisi joulupaketissa taas villasukat. Samassa joku seiso i selkäni takana.

– Saara, olithan se sinä.

Petteri. Muistin kyllä etunimen toisin kuin monet muut entiset oppilaat ja opiskelijat. Niemi, yläkoulussa uskontoa, lukiossa uskontoa ja filosofiaa.

– Ja Sennikin täällä.

Senni katsoi Petteriä, sitten minua, nousi nopeasti ja keräsi tavaransa.

– Taidankin mennä katsomaan, oliko autoni todella sakkopaikalla. Soita minulle Saara, jos tulee jotain.

– Soitan.

Kahvikoneen kahvijauhe oli päässyt vähiin. Tunnistin kaukaa tarjoilijan väkinäisen asiakaspalvelijahymyn, ja huomasin Petterin vastaavan siihen myötätuntoisella katseella. Ei ole mitään kiirettä, ei ole mitään hätää.

Sitä näkyä katsellessani kyneleet tulivat. Tunne poskipäälläni muistutti toisenlaisista vuosista kuin nyt. Pulmat olivat pysyneet kohtuullisina, arki mittasuhteissa, jotka osoittivat, mikä oli iso ja mikä pientä, mikä vaarallista, mikä harmitonta.

– Eiväthän nuo vain ole läksyjä?

– Mitä tähän pitäisi sanoa?

– Sano vaikka, että eiköhän jokaiselle tule joskus pari muuttujaa.

– Niin. Eiköhän jokaiselle tule joskus pari muuttujaa.

Hymyilin itsekseni. Tajusin, että juuri Petteri oli antanut minulle ensimmäisen kerran luvan olla epätydellinen. Äiti oli sinä päivänä nukkunut pommiin ja herättänyt kärtyisesti minut ja Lauran, repinyt minut sängystä liiankin hätäisesti ja riuhtaissut kaapista vaatteet mytyksi lattialle. Lopulta olimme päässeet kuitenkin liikkeelle. Aamiaista en ollut ehtinyt syödä.

Minulla oli riittänyt sanottavaa asioista, ja sen Petteri oli tiennyt. Hän oli intoutunut tiedosta itsekin ja antanut usein vastata pitkästi, esittänyt lisäkysymyksiä. Hänelle rajoitteeni eivät olleet umpeen muurattu muuri. Hänelle minä en ollut hoidettava objekti kuten isälleni Lasselle.

Eikö tuo voisi pukea tuon yöpaidan vähän nopeammin?

Isä, Saara kyllä yrittää –

Entä tarvitseeko vessassa käydä?

Minkä ikäinen sinä olet? Katso siskoasi.

Pilkotaan kuin pikkuvauvalle.

Ei minun päässäni ole mitään vikaa. Sen olin jättänyt lausumatta jo monta vuotta ja liian monesti. Koulun pihalla, tarpeettoman hitaasti artikuloivalle myyjälle kaupassa, missä vain. Kerta kerran jälkeen, vuodesta toiseen, aina. Mutta Petterille sitä ei ollut tarvinnut sanoa koskaan.

Havahduin takaisin kahvilan nyt jo häilyvään rauhaan Petterin kantaessa täysinäisen kahvikuppinsa pöytään. Hän varoi visusti läikyttämästä, ja kun vaara oli ohi, varmat liikkeet löysivät takaisin hänen käsiinsä. Hän pudotti yhden sokeripalan kahviinsa ja sekoitti sitä verkkaan, pehmeästi.

Minä olin pyyhkäissyt silmänaluseri jo ennen kuin hän palasi.

Asiakkaita lipui sisään yksi kerrallaan. Petteri pysäytti katseensa heihin, tarkkaili, hörppäsi kahvistaan. Sitten hän loi silmäyksen minuun, henkäisi, mutta sanat palasivat hänen huuliltaan takaisin. Hän hellitti kahvikupistaan, ja olin varma, että hän aavisti.

– Saara, mikä sinun on?

Näin Petterin silmissä huolta. Silti minun teki mieleni äkkiä piiloutua, vetää suojakseni muodollisuuden kilpi, jota olin rakentanut pienestä pitäen. Älä kerro kaikkea, älä rasita muita. ”Ihan hyvää” riitti vastaukseksi, kun joku kysyi kuulumisia, silloin kukaan ei kiinnittäisi liikaa huomiota.

Varsinkin äidille oli tärkeää kuulua massaan. Jos ei kuulunut ”ihan hyvää”, rikkoi protokollaa. Vähän niin kuin lapsuuden syntymäpäivinä, kun piti olla kiitollinen isotäidin antamasta pallokuvioisesta yöpaidasta ja jättää sanomatta, että oikeastaan vihasi pallokuvia kaikissa vaatteissa.

– Sain tänään lähetteen magneettikuvaan, kun on ilmeisesti aika paljonkin vikaa.

– Ai.

Keinotekoisien sulakkeiden metallilanka sulii. Puna kohosi poskiini, silmiini pyrki jälleen vesi.

– Ei tarvitse sanoa enempää. Mutta olen kyllä tosi pahoillani.

– Niin minäkin.

– Muista kuitenkin, että olet ihana ja valoisa ihminen. Sitä ei sinulta mikään vie.

Kädenpuristus pöydän yli hehkui lämpöä.

Säpsähdin, ja oloni oli yhtäkkiä kevyempi.

2.

Saara, marraskuu 2015

Jos en tuntisi kipua, en tuntisi mitään.

Hengitä.

Kipu kipristeli. Se liikkui ihon alla, vaihtoi piikkinsä paikkaa vähän väliä kuin vain kiusaa tehdäkseen. Alaselkää kuumotti, jalat hakivat hyvää asentoa turhaan.

Polvien koukistus. Vaikeroiva suu.

En mitään.

Hengitä. Sinä nielit lääkkeen, se vaikuttaa. Se tuudittaa aivan kohta uneen.

Aivan kohta, usko se. Aivan kohta.

Hengitä vain.

Unessa nurmi peittyi kastepisteisiin. Se toi mieleeni kirkkaat koivunlehdet sateen jäljiltä harmaana juhannuksena. Sadetta seurasi aurinko, jonka säteet mursivat ruohikon yhden sävyn moneksi, riippuen siitä, mihin valo kulloinkin osui. Sitten pilvet taas saapuivat

peittämään auringon ja estämään sen kirkkautta kajastamasta.

Hämyssä oli myös lapsuudenkotini piha. Siellä minä makasin oranssinvalkean peiton päällä, paksu tyyny jalkojani tukemassa, jalat harallaan, katse korkeuksissa. Viisitoistavuotias minä, joka oli pukeutut itsensä kulutettuihin farkkuihin ja valkoisiin tennareihin ja huolehti farkkujen taskuista, vaikka ne eivät edes näkyneet. Ehostamisesta tai naiseuden korostamisesta en ollut tiennyt vielä mitään.

Yhtäkkiä alkoi tuulla navakasti. Vire ei enää väreilyt hentona poskilla, nyt minä tunsin sen. Se viilsi, vihelsi. Tunsin tuon viisitoistavuotiaan itsessäni edelleen.

Kipu oli tullut lupaa kysymättä.

Olin menettänyt isän.

Pysyin valveilla juuri ja juuri. Todellisuuden kehä oli likistynyt ohueksi, hengitys taas käynyt raskaaksi. Vesi yöpöydän lasissa oli ehtinyt väljähtää hapekkaaksi, kielenkärki kostutti kuivaa kitalakea.

Rakastiko minua tällaisena enää kukaan?

En saisi ajatella liian suuria kysymyksiä nyt. Minun pitäisi antaa lääkkeen ensin haihtua, huuhtoa suru ja melankolia. Kyllähän minä sen tiesin. Lääkkeet sen tekivät.

Mutta kipu pudotti mustaan aukkoon, josta oli aina yhtä vaikeaa päästä taas ylös.

Ihan kohta minä nukahtaisin.

Koskettaisipa joku minua niin, etten unohtaisi.
Niin, että unohtaisin.
Rakastaisipa joku.

3.

Saara, marraskuu 2015

Puhelimen vaativa hälytysääni kaikui luentosalin au-
lassa eikä antanut aikaa miettiä. Kyllä Laura varmasti
kysyisi. Eikä minulla ollut mitään muuta sanottavaa
kuin minkä hän jo tiesi. Magneetti, olin saanut toissa-
päivänä vaivoin kakistetuksi. Minä sain Heikiltä lä-
hetteen magneettiin. Niin, ne ovat ne puutumisoireet,
kun heijastaa jo nilkkoihin asti. Heikki totesi vain,
että näillä oireilla magneettiin on jo kiire.

– Laura.

Lauran äänessä kaikuivat tarmo ja aurinko. Orgaa-
nisen kemian luento oli vasta päättynyt. Sisareni ra-
kasti opintojaan.

– Minä tässä. Olit soittanut.

– Miten sinä voit?

– Tänään ihan kohtuullisesti.

– Milloin se magneetti taas olikaan?

– Heikki sanoi, että kahden viikon sisään.

Ja minä elin aamun uudelleen. Sen, että kirurgini Heikki Jokisen vastaanottohuoneessa oli ollut minulle ensinnäkin aivan liikaa valkoista. Seinät, kohdevalon suojus ja paperiroskakori olivat toistaneet maalarinvalkeaa, mutta tutkimuspöydän päälliset olivat sentään olleet luonnonvalkeita. Jalan aluetta esittäivistä tauluista vastaanottohuoneen seinällä suoraan työpisteen yläpuolella oli erottunut vain sinisellä ja punaisella kuvattuja verisuonia, tutkimuskaapit olivat olleet valkoiset vetimiä myöten.

Heikki oli istunut tuolillaan tutussa etukumarassa. Hän oli nähnyt selvästi vaivaa saadakseen minuun suoran katsekontaktin ja yrittänyt myötäillä pääni liikkeitä kysymyksiä esittäessään, mutta minä olin painanut päätäni vain alemmas ja vastannut vähimmät. Minulla oli valkeat kasvot, ja valkoinen oli sairauden väri.

Linja rahisi. Laura huokasi.

– Olet hirveän rakas.

– Niin sinäkin.

Olimme Lauran kanssa juurtuneet yhteen. Olimme jakaneet lapsena pienen kylpyammeen, jossa olimme ihmetelleet saippuakuplia äidin kärsivällisyyttä koe-tellen, tanssineet olohuoneen lattialla yhdessä iskelmän tahtiin, kun Laura kuusivuotiaana oli päättänyt nostaa minut ensi kerran itse pystyyn. Meistä oli kasvanut aikuisia, ja minä odotin malttamattomana päivää, jolloin saisin kertoa Lauralle vaihteeksi jotakin hyvää.

4.

Petteri, marraskuu 2015

Auditorion ilma oli paksua. Ovi kolahti jälkeeni ikävästi, toi tuulahduksen uutta ilmaa ja sai minut muistamaan lukion kaksibeen takarivin kolmikon. Miia, Markus ja Sanna, aina myöhässä, aina keksimässä uusia selityksiä, mutta kiinnostuneina siitä, miten uskonto ja valta kietoutuivat yhteen.

– ...on tärkeää muistaa, että te opettajina olette tässä kohtaa avainasemassa...

Äänentoisto kiersi. Täydennyskouluttaja puhui vaihteeksi ja kadotti lauseistaan kaikki loput, enkä minä jaksanut ottaa niistä kiinni.

Saara. Hän oli selvästikin muuttunut, jotenkin alistanut. Hän ei ollut halunnut kertoa tarkemmin enkä minä ollut halunnut pakottaa, mutta hänen katseensa oli ollut ilmiselvää hätää.

Hätäntyneet tunnistavat toisensa.

– ...ja näistä taulukoista huomaatte, miten tämä ti-

lanne on nyt viimeisen kymmenen vuoden aikana muuttunut. Kulttuurinen moninaisuus...

Olisin totisesti armeliaampi Miialle, Markukselle ja Sannalle heti huomenna.

Haukotus pyrki ulos väkisin, mutta riita oli viimein tauonnut. Puhelin pysyi hiljaa.

Te opettajathan olette ihan kofeiiniriippuvaisia. Heh, siinä on sitten hyvä Korhosenkin terveystiedon tunneilla selittää, kuinka monta kuppia päivässä oli terveellistä. Kun itse joi ainakin sen viisitoista.

Tyrskähdin itsekseni ja sain osakseni pari mulkaisu edempää. Korhonen oli ollut jo eläkkeellä kohta kolmisen vuotta. Milloin me tuon keskustelun Saaran kanssa kävimme? Saaran peruskoulun lopulla? Lukiovuosien alussa? Se oli ollut alkukevättä, kun ylioppilaskirjoitusten kanssa oli jokavuotinen härdelli ja Liisa oli vastikään muuttanut Saksaan. Kodin tyhjyyteen oli ollut liiankin helppo tottua alusta asti. Isossa talossa oli kuullut ylimääräisen kaiun, kun kirjan sivu kääntyi tai sanomalehtipaperi kahisi.

Kyllä jokaisella on tarve etsiä oma jumalansa, jokin korkein. Joillekin se on kohtalo, joillekin Jumala tai Allah.

Sen Saara oli sanonut vielä viimeisellä tunnilla ennen lukulomaa, kun olimme käyneet abiryhmän kanssa pitkän keskustelun eri jumalakäsityksistä ja niiden merkityksestä ihmiselle. Hänen äänessään oli kuultanut kirkas varmuus.

5.

Saara, marraskuu 2015

Sinä aamuna olin varma vapaudestani. Viimeisestä kipukohtauksesta oli jo joitakin päiviä, ja sen koruton, ikkunaton selli jäi määrääjäksi loitommas. Silmiin aaltoili valo, ihmiset ja aika tuntuivat kulkevan kevyemmin. Oli elämä, tentit ja esseet, kyky lähteä ja palata. Taivas erottui myös aamuisin mustasta maasta, sumeasti, mutta riittämiin.

Silmäilin kosteuden huurruttamaa vedenjakajaa ja hailakanoransseja kylpyhuoneen seinäkaakeleita. Suihku sihisi tutusti, saippua pakeni veden mukana iholta viemäriin. Lämmin vesi sai huuhtoa kehoa rauhassa vielä senkin jälkeen, kun saippua oli liuennut.

Minäkin tahdoin joskus naimisiin.

Häpesin naiiviuttani heti. Ei minulle suotu pysyvää vapautta kivusta, ainoastaan ehdonalaista. Tuomioni pysyi. Se puski realismin idealismia vahvemmaksi ja teki minusta ikäistäni reilusti vanhemman, pakotti

puhumaan vakaalla virastonuotilla ja päättämään sellaisista asioista, joista en haluaisi kenenkään joutuvan päättämään. Minä tein avustajani työvuorolistat ja pohdin, milloin ja miten saisin lääkärin tarvittaessa helposti kiinni, suunnittelin menot sen mukaan, koska tarvitsin avun.

Mutta minä annoin haaveen säilyä. Kahteen vuoteen en ollut haaveillut mistään. Horisontissa oli näkynyt tyhjää. Ja niiden vuosien jälkeen minä olin oppinut, että ilman unelmia en selviäisi.

Häämekossani olisi tiheään ommeltua pitsiä.

Senni avasi makuuhuoneen luonnonvalkeiden verhojen reunustamat sälekaihtimet, jotka olivat jääneet suihkuun mennessäni avaamatta. Katuvalot olivat sammuneet. Ei menisi kauaa, kun ne palaisivat tähän aikaan. Senni siirsi pyörätuolini pois sängyn vierestä ja veti minua kylpyhuoneesta suihkupyörätuoleineni lähemmäksi. Pyyhe kurtistui vartalon peittona. Vesi pisaroi poskille ja jatkoi juovaansa kaulan poimuihin.

Senni laittoi kätensä tiukasti selkäni ympärille, varoi laittamasta käsiään liian alas. Hän nosti rutinoituneesti minut tavanomaiseen tuoliini, nosto oli sekä rutiini että pakko. Joka päivä minä luovutin itseni vähintään kaksille käsivarsille ja luotin. Ota ja pidä huoli.

– Mitä haluat päällesi tänään? Siellä on sitten kylmää.

– Tuon mustan hameen ja vihreän neuleen, vastasin Sennille.

Senni puki päälleni alusvaatteet, pujotti neuleeseen kädet, kiristi sukkahousut ja ojensi hameen. Hän ei liu’uttanut kangasta hitaasti, hänen kätensä eivät etsiytyneet olkapäälleni tai sormensa niskan hiusrajaan, enkä minä halunnutkaan sitä.

Kelasin vessaan. Otin oikeanpuoleiselta pöytätasolta meikkivoidepurkin ja puristin ainetta hieman kämmenelleni. Lääkityksestä johtuva hento kalvakuus olisi kohta poissa. Halusin että peilistä heijastuva kuvajaiseni olisi ennen kaikkea naisen. Naisen eikä esi-
neen. Naisen joka rakasti pitkiä keskusteluja ja kii-
reettömyyttä, merenaaltojen katselemista etenkin silloin, kun aurinko laski horisonttiin ja laineiden loh-
duttavan liplatuksen melkein kuuli. Naisen joka jano-
si kosketusta – sitä, että joku pitäisi kiinni eikä vain siirtäisi paikasta toiseen.

Välituntisin koulurakennus oli ollut yhtä harvalukui-
nen kuin pikkukaupunki ennen kahdeksaa. Joillekin
ulos pääseminen vartiksi oli ollut henkireikä kaiken
teorian sekamelskassa, toiset taas olivat tunteneet sa-
laista mielihyvää siitä, ettei ulos ollut tarvinnut
mennä, vaikka oikeasti olisi pitänytkin: välituntival-
vojan oli ollut yhtenäiskoulussa käytännössä mahdo-
tonta erottaa yhdeksäsluokkalaista ja ensimmäistä
vuottaan käyvää lukiolaista toisistaan. Sade oli ropis-
sut kattoon äänekkäänä mattona. Olin nojannut pää-
ni ruokalanviereisen käytävän seinustaan ja lepuutta-
nut silmiäni.

– Haaveita?

Ensin olivat tulleet lähestyvät askeleet, sitten avainten kilinä.

– Niitäkin.

Petteri oli silmännyt nopeasti käytävään ennen kuin oli kääntynyt minuun.

– Siinä näet. Ihan turhaan ihmiset pelkästään maanaavat sadetta.

– Niin, että kastu vain läpimäräksi äläkä valita.

– Kun sen noin esitit... Petteri oli sipaissut poskeaan ja hymynnyt.

– Asioilla on toki monia puolia. Niinhän sinä aina opetat, olin vastannut ja naurahtanut sukkeluudelleni jo itsekin.

– Haaveet ovat yksi toivon muoto. Älä päästä niistä irti.

6.

Saara, marraskuu 2015

– Saarakin ottaa varmaan lasillisen punaviiniä? äiti kysyi.

Äiti täytti vuosia ja oli kutsunut minut ja Lauran kotiin päivälliselle. Esittelyssä olisi myös äidin uusi mies, Jarmo, jonka hiusraja jo pakeni ja päälaki täyttyi valkeista juovista. Silmät olivat väsyneet.

– En ihan vielä raaski, kun tuo iltapäivälääke...

Äiti oli juristi, joka ei ollut tottunut antamaan periksi.

– Et muka edes yhtä lasillista voi ottaa?

– Lääkkeestä on vasta tunti. Sen vaikutus on nyt voimakkaimmillaan.

Jarmo tarjosi minulle kättään kömpelösti. Puristus oli nopea ja vetelä. Laura lupautui pöydänkattamisavuksi ja katosi äidin kanssa keittiöön. Kissakin oli kadonnut jonnekin piiloon.

Äidille miehet eivät olleet mitään pyhää. Perhe oli, ja ura heti sen jälkeen. Lassen jälkeen miehiä oli tullut ja mennyt, ja tulla sai, jos se sopi senhetkiseen kuvaan. Jollei sopinut, sitten annettiin yksinkertaisesti vain olla.

Kun tuli viimein aika istuutua pöytään, minä keski-tyin pöytäliinan sileäksi suoristettuun valkoisuuteen, täydellisen puolikypsään sisäfileeseen ja tummaan punaviinikastikkeeseen. Mielessäni kuvittelin toisenlaisen pöydän ja toisenlaiset tuolit, keskiviikkoamu-päivän vaiteliaisuuden ja hämmentyneen pelästyksen, Petterin empaattisen hymyn ja ymmärryksen. Hetken toisenlainen tarina tuntui jopa mahdolliselta, vapaampi ja vähemmän sairas.

Petterillä ei ollut kahta viimeisintä vuottani. Hän ei tiennyt lääkkeitä ja lähetteistä.

– No, Laura, miten siellä virkamiesruotsin kurssilla menee? äiti kysyi ja siemaisi lasistaan.

– Tosi hyvin, inga problem.

– Mitäs kurseja meidän Saaralla on keskiviikkoi-sin?

– Aamupäivästä on yksi luento, mutta viimeksi olin siellä Heikillä...

– Jarmo, saisinko sitä viiniä hieman lisää?

Laura katsahti ja tiesin hänen tietävän, mitä ajatelin.

Magneetista ei ollut saatu vastauksia. Lääkitys oli kohonnut keväällä yhtäkkiä sellaiselle tasolle, että tietyllä kellonlyömällä, kun päivälääkkeiden vaikutus oli

korkeimmillaan, yhtä punaviinilasillistakin oli hyvä välttää.

Minä olin sairastunut kaksi vuotta sitten kipuun, jonka aiheuttaja oli edelleen mysteeri, tutkimuksista huolimatta.

Mutta minun oli pakko leikata pala lihasta ja edes yrittää.

Äidin kahvinruskeissa silmissä oli pelosta huolimatta paljon lämpöä. Ei rakkaus ollut koskaan synti. Rakastamatta jättäminen oli. Ja rakkauden vuoksi äiti kuten muutkin minun puolestani pelkäsivät, huolehtivat, ja toisinaan myös ohittivat sen, minkä me kaikki tiesimme. Silti minusta tuntui, että jouduin jatkuvasti puolustelemaan itseäni perheeni edessä. Se oli kohutuuttoman raskasta.

Pääsiäistä oli vietetty sinä vuonna aikaisin. Ajoissa oli ollut myös kevät, joka oli jättänyt talven voimalla taakseen. Elokvateatterinmäessä kadunreuna oli kiiltänyt, opiskelijaporukka oli kirmannut loivaa mäkeä alas. Olin halannut Lauraa elokvateatterin edessä poikkeuksellisen pitkään. Elokvasta oli jäänyt lämmin olo, mutta luomet olivat painaneet armotta.

Olin ajatellut vain, että pian pääsisin nukkumaan ja että hyväntuulisuus kantaisi varmasti aamuunkin ja olisi ihana herätä. Vuorokausi vaihtuisi aivan kohta toiseksi.

Taksikuljettajan suupielet olivat ehtineet jo vienoon hymyyn, ennen kuin olin päästänyt irti Laurasta. Eihän tässä kiire, hän oli vakuuttanut minulle, kyllä tässä ehtisi. Olin ollut vihdoon auton sisäpuolella, kun taksikuljettaja oli alkanut hengästyttävään tahtiin puhua päivänpolitiikkaa. Jämptinoloinen ja hintelä mies oli kotoisin Kuhmosta, hänellä oli kolme lasta, vaimo oli työskennellyt sairaanhoitajana keskussairaalassa. Ja pääministeri, sehän vasta väärästä puolueesta olikin, eivät ne siellä eduskunnassa kyllä mitään tavallisen ihmisen päälle ymmärtäneet. Olin kuitannut vuolaat perustelut kohteliain nyökkäyksin, sillä mieleni oli vaeltanut jo kesässä, lämmössä ja valoisissa öissä, jotka saisivat näkemään kaiken kirkkaammin, toiveikkaammin.

Kotirappuni oven edessä routa oli painanut maan matalaksi kuopaksi. Taksin pyörätuolihissi oli laskeutunut juuri siihen. Hissin rampinkulma oli jäänyt ilmaan. Olin neuvonut kuljettajalle, miten kaatuma-

esteen, varrellisen pienipyöräisen raudan tuolini takana, saisi käännettyä istuimen alle. Sitten se ei enää tökkäisi maahan, kun taksikuski yrittäisi saada minua kolmannen kerran hissien rampilta pihamaalle.

Taksinkuljettaja oli ollut kääntämässä rautaa istuimen alle, kun hänen puhelimensa oli soininut.

Hänelle oli tullut kiire.

– Sinä varmaan pääset tästä eteenpäin? taksinkuljettaja oli kysynyt.

– Joo, ei tässä mitään, kiitos avusta.

Punaiset perävalot olivat välkehtineet rappukäytävän seinillä ja minä olin kelannut hissiin ja hissistä ulos, miettinyt elokuvaa ja ihmeellisen rauhallista oloani, sitäkin, olinko muistanut kuitenkin sammuttaa kaikkia valoja lähtiessäni, olisiko seuraavakin päivä yhtä hyvä.

Olin saapunut kotikynnykselleni ja sitten kynnystä ylittäessäni kaatunut, koska kaatumaasteeni oli pysynyt käännettynä istuimeni alle.

Naapurini oli rientänyt auttamaan minut pystyyn.

– Onhan kaikki nyt varmasti kunnossa?

– On, on, kaikki hyvin. Kiitos.

Olin kaatunut suoraan selälleni mutta saanut sentään tuettua pääni, mielessäni vain yksi ajatus: kunhan pääsisin nopeasti nukkumaan. Kunhan pesisin riipeästi kasvoni, pääsisin makuuasentoon, varmasti helpottaisi.

Mutta kasvojenpesusta ei ollut tullut mitään. Jokainen liikesuunta sattui. Nielaisin puolikkaan lihas-

relaksantin ja kuvittelin, että huomenna tämä olisi ohi.

Yöllä olin herännyt kouristukseen. Olin painanut sänkyäni kaukosäätimen ylimmästä nappulaa, jotta olisin saanut itseni istuvampaan asentoon. Nappia hapuillessani olin tuntenut merkillisen kireyden ja kohmeen, aivan kuin puolta vartalostani olisi ympäröinyt turhan tiukka remmi. Pääty oli noussut ylös ja minä voihkaissut lujaa, itkenyt sitten pelästyksissäni.

Lonkissa poltti, etenkin uloshengityksellä, kipu poukkoili kaikkialla eikä kangistunut keho totellut käskyjäni, painoikin kuin lyijy.

Haukoin ilmaa sisään, ulos, sisään, ulos.

Ai helvetti!

Myöhemmin huomasin puristaneeni sängynlaitaa henkeni hädässä kuin hukkuva toisen ihmisen kättä.

7.

Saara, marraskuu 2015

Tiistai-illan ylle oli laskeutunut kohmeinen pakkanen. Vanumaiset lumihuutaleet peittelivät somasti kaupungin keskustan liikehuoneistojen katot. Autot jarruttivat risteykseen kahvilan kulmalla ja kiihdyttivät taas, joku kuljettajista soi vuoroaan odottavalle jalankulkijalle hymyn.

– Suklaakakku ja valkoviinilasi, ole hyvä.

– Kiitos.

Toisenlainen pöytä ja toisenlaiset tuolit.

Taas.

Puhelin nökötti kauempana pöydällä. Äidin huoli oli räjähtänyt esiin, kun olin kertonut käyneeni tapaa-
massa Heikkiä. Äiti oli huutanut suoraan korvaani, siellä rampataan vaan eikä mitään tapahdu, kukaan ei edelleenkään tiedä mitään. Ja minä olin turhaan koettanut selittää vastaan, että nilkka se vain tällä kertaa oli ollut. Olin jättänyt nilkkani vahingossa keittiön

hylykön taakse väännyksiin teevettä keittäessäni. Olin peruuttanut tuolillani kauemmas hylyköstä liian hätäisesti.

Heikki oli pistänyt nilkkaan kipupiikin, jotta kipu ei jäisi päälle ja jotta seurauksia ei tulisi.

Äiti puhelimesta oli vaatinut tuloksia. Minä olin sitä mieltä, että käyntikin oli tyhjää parempi. Koti oli pelkkiä pelokkaita arvailuja täynnä.

Toisenlainen pöytä ja toisenlaiset tuolit, minun tila-
ni hengittää.

Tosin minähän istuin aina omassa tuolissani pysty-
mättä kokemaan, olisiko tummapuisten pöytäryh-
mien tuoleissa hyvä istua. Sisustukseen ne kyllä näyt-
tivät sopivan. Kahvilan lasinen linjasto oli kuitenkin
selvästi korkea. Viininpunaisen tehosteseinän maail-
man eri aikoja näyttäviä kellojakaan ei voinut katsella
leukaa nostamatta. Helsinki. Lontoo. Berliini. New
York. Tokio.

Ikkunasta näin nuoren naisen odottavan vuoroaan
suojatien toisessa päässä. Ryhdikäs pystyasento pal-
jasti kauniin vartalon, punaiset saapikkaat korostivat
siroja sääriä. Ne hohtivat kinoksia vasten, askel oli il-
mava ja tajusin, ettei kukaan näkisi minua ikinä noin.
Minun oli hankala käyttää korkokenkiä. Minä en ollut
koskaan tuntenut korkokenkien kopsetta jalkojen
alla, en kävellyt, juossut tai luonut lunta. Kahvilantis-
kit eivät ikinä olleet sopivankorkuisia. Ja minun oli
miltei mahdoton kuvitella, millaista olisi astua rap-
pusia jouhevasti.

Minä vajosin taas hiljaa Petteriin ja hänen kädenpuristukseensa. Ajatus oli niin turvallinen. Olin nähnyt hänet sattumalta yhden ainoan kerran, ja siihen se varmastikin jäisi. Ja siitä huolimatta hän oli tuonut mukanaan toivon.

Minä muistin taas, että oli joskus ollut muutakin, paljon muuta. Vuodet yläkoulussa ja lukiossa olivat olleet niin erilaisia kuin aika, jota nyt elin. Oppitunteja, maailman ilmiöiden pilkkomista osiin, väittämistä vastaan. Ei pelkästään lääkäreitä, hoitajia tai jatkuvia tutkimuksia. Minä olin ollut Saara enkä Sairas.

Tosin isälleni olin ollut Sairas silloinkin.

Muistin sen yhä hyvin, miten kaksivuotiaana saatu pyörätuoli oli kouluiässä etäännyttänyt isän, joka ei voinutkaan enää kanniskella tytärtään meren ääreen, maailman ääriin. Välissä oli yhä useammin tuo pyörillä liikkuva tuoli.

Äiti oli kannustanut kovasti, kehunut tuolia hienoksi, eikä kellään ollut samanlaista. Mutta isä oli hävennyt auttaa. Ja auttaa oli pitänyt, paljon. Vielä viiden-toista vanhaa tytärtäkin oli täytynyt pukea, ja isäviikonloppuna oli ollut pakko. Erosta oli silloin kulunut kolme vuotta.

Kolme vuotta oli kulunut silloin myös niistä isän lapsuudenystävän häistä, joihin olimme menneet viimeistä kertaa koko perheenä, minulla ylläni kaunis tummansininen pitsimekko joka päällä olisin palavasti halunnut tanssia. Olin seurailut uteliaana isän käsivarsilla sulavasti pyörähtelevää Lauraa, ja miettinyt,

miten isä minua tanssittaisi, liitäisivätkö pyöräni pitkin tanssilattian reunoja ja olisiko isän huulilla silloinkin samanlainen autereinen isänylpeys.

– En minä halua tanssia sinun kanssasi, oli isä ilmoittanut kylmästi, – En minä oikein voi, kun en minä edes osaisi, ja kun...

Se olisi niin nolon näköistä, minä olin täydentänyt lauseen mielessäni loppuun.

Laura oli ollut tytär, minä pelkkä pyörätuoli.

Erotin kakunpalasta viimeisen suullisen ja join viinilasin tyhjäksi. Viinin hapan pehmeys sulatti suklaan makeuden ja antoi lohtua pelkoon. Magneettikuvaus tehtiisiin huomenna paikallisessa yksityisessä sairaalassa jonotilanteen ja kiireellisyyden vuoksi.

Pakenin ajatuksissani vielä Petteriin, siihen miten hän yliopiston kahvilassa oli minua katsonut. Kipu ei ollut erottanut meitä. Petteri oli katsonut minua niin kuin mies katsoo naista ja siten hetkeksi pelastanut minut, aivan kuten kerran aiemminkin.

8.

Saara, marraskuu 2015

Magneettikuvaustilan pukuhuoneessa Senni auttoi minua riisuutumaan. Pesunhauraat, S-kokoiset sairaalavaatteet olivat niin väljät, ettei niitä oikein edes tuntenut päällä. Esilomake oli kiinnitetty ylhäältä pienillä hampailla taustaansa vasten. Nimi, henkilötunnus, osoitetiedot ja puhelinnumero. Oliko sydämentahdistinta tai lääkelaastaria? Mikä oli leikkaushistoria?

”Onko mahdollista, että olette raskaana?”

Kuvaushuoneessa veti. Kylmä kulki ihoon asti, ilmastointi humisi. Saisin lämmikettä suojakseni niin paljon kuin tarvitsisin, mutta yleensä kaksi huopaa kuulemma kuitenkin riitti. Huone oli avara ja laite oli iso. Kaksi röntgenhoitajaa oli tullut saattamaan minut ensin pukuhuoneessa tutkimuspyörätuoliin ja siitä edelleen kuvaustilaan. Kahu tuntui hehkuna poskilla. Tähän avaruuteen hukkuisi. Putki nielaisisi mi-

nut ja lämmittäisi sisässään, minulla olisi vain radio ja kuulokkeet ja puheyhteys. Jos jotain tapahtuisi, pääsisin pois vasta sekuntien viiveellä, olisin aivan yksin. Siltä minusta tuntui nytkin, vaikka kaksi silmäparia vahti minua.

Olin yksin näkymättömän kivun kanssa, ja se asetti ankarat rajat, päätti mitä tein tai jätin tekemättä. Hoitajat olivat täysin niiden rajojen ulkopuolella, he tekivät vain työtään kuten tekisivät kaikkina päivinä tästä eteenpäin.

Toinen röntgenhoitajista tarttui minuun kainaloista, toinen polvien takaa. Nosto oli sulava. Tutkimuspöytä painoi ristiluuta. Toinen hoitajista jäi viereeni, kun välinevaraston ovi huoneen sivustalla aukeni. Ensin soviteltaisiin oikeanlaiset tyynyt asennon tueksi ja vasta sitten kiinnitettäisiin remmit. Tahattomat refleksit piti kitkeä minusta pois, koska kuvauksessa ei saanut liikkua yhtään. Yksikin väärä liike, ja kaikki kuvat tulisi uusia.

– Laita kädet rintakehän päälle.

Pujotus, kiristys. Polvilumpioilleni laskeutui nopeasti hiertävä paine. Jalkani oli sidottu pöytään kiinni. Sain laskea jo kädet. Hoitajat ottivat sivuaskelia rintakehäni kohdalle, suorista niin suoraksi kuin mahdollista ja aivan vartalon viereen, kuului käsky, ja minä tottelin. Viimeinen pujotus, viimeinen kiristys. Ranteet olivat kiinni.

Toinen hoitajista asetti punaisen paniikkinaappulan käteeni, tarkasti peukalon alle. Oikea korvalehteni pil-

kotti kuulosuojainten alta, mutta päätin olla välittämättä. Meteli tunkeutuisi joka tapauksessa läpi.

– Radiokanavat ovat nyt poissa käytöstä, mutta musiikkia löytyy kyllä. Kotimaista vai ulkomaista?

– Kotimaista.

Kone kuvasi kuutta sarjaa vajaat neljäkymmentä minuuttia. Mölinästä hädin tuskin erotti kappaleiden sanoja. Putkessa ei sormiaan paljon tarvinnut levittää tunteakseen sen sivuseinämät, laitteen katto oli armottoman lähellä. Puristin silmäni kiinni enkä halunnut nähdä kattoa tai tuntea putken sivuseinämiä, minä halusin nielusta äkkiä ulos, koska jos olisin vähänkään raottanut silmiäni, olisin tarvinnut punaista nappulaa.

On matka pitkä, voi käydä mitä vaan. / Tämä on kuin vieras paikka. / Voi olla, että eksyn elämään, /tai voi olla, että tähän jään.

Kaikki kuvat olivat onnistuneita.

Jännityksen väre pakeni kehostani ulos. Sain avata ja sulkea silmäni vapaasti, en keskellä kauhua, ja kehoni sai liikahtaa mihin tahtoi, ilman putken vavisuttavaa ahtautta. Mutta vaatteet kiristivät päällä, heikotti. Minä tahdoin kotiin ja aloittaa elämän, jättää taakseeni valkoiset seinät ja desifiointiaineen kitkerän katkun.

– Kuinkas täällä voidaan?

Heikin riipeä askel oli pysähtynyt käytävän toisesta päästä pieneen kerrosaulaan. Olin nähnyt oikein. Heikki oli istunut tarkkaamopleksin takana, kun mi-

nuu oltiin siirtämässä kuvaushuoneesta pukuhuoneeseen.

– Ihan hyvin varmaan. Jännitystä vaan. Ja sinä olet ylitöissä?

– Jonkun ne työtkin on tehtävä.

Heikki huokasi syvään.

– Sinä olet yksin? Painoitko jo tuota tilausnappulaa?

Senni oli kuvauksen takia tehnyt melkein kolmen tunnin ylityöt, kello lähenteli iltakahdeksaa. Sennin poikaystävä oli ollut yhtä aikaisessa kuin mekin, pääsimme ripeästi kuvauksesta ulos. Taksin tulo kestäisi vartin kauemmin, enää vain minuutteja, ja minä olin vakuutellut Sennille, että ei tässä mitään, lähtekää ihmeessä vain kotiin. Pääsisin kyllä itse hissiin ja hissistä taksiin. Takkikin oli jo päällä.

Senni oli vielä viimeiseksi painanut tilausnappulaa-kin valmiiksi. Muita odottajia ei Heikin ja minun lisäksi ollut. Myöhäinen ilta, ja jaloistaan täysin terve valitsi päivälläkin valitettavan usein hissin. Nyt ihmiset yksi toisensa jälkeen liukuivat siististi portaita kohti.

Hissin tilausnappulan merkkivalo sammui. Hälytysääni kimahti.

– No niin, tulihan se hissi sieltä. Minä voin auttaa sinua. Odotas.

Heikin äänessä virisi uupumus. Se oli sairaushistoriani kaiku. Ensimmäisten kipupäivien lääkahuuruinen haave saada elää elämäänsä raahautumatta.

Kummankaan puhelin ei ottanut yhteyttä. Läheisen tavaratalon hissi oli juuttunut vasta puoli tuntia aiemmin, joten apua joutuisi odottamaan ainakin puoli-toista tuntia. Hissipäivystäjä valitteli avuttomuuttaan ja toivotti jaksamista. Heikki kaivoi taskustaan nenäliinan pyyhkiäkseen helmeilevää hikeä otsarajaltaan, mutta minä en huolinut nenäliinaa. Minä halusin antaa hikipisaroiden jäädä.

Vaihdoimme säännöllisiltä tuntuvin väliajoin puolia. Välillä olimme minuutteja hiljaa, välillä puhuimme asioista, jotka tekivät meistä onnellisia. Heikki kertoi kiireettömistä aamuista jolloin tuuli kävi järvenselältä mökkirantaan. Laiturin vieressä kaislikko humisi, ja pieni aallokko kruunasi maiseman. Kun hän sai aamulla kävellä kahvikuppi kädessä sitä näkyä ihailemaan, kun hän sai lukea päivän lehdestä kaikki artikkelit ilman, että puhelin soi.

Minä tulin onnelliseksi tavallisista arjen hetkistä ja ihmisistä, silloin kun sai elää arjen rytmiä riitoineen ja halauksineen, ilman yhtäkään poliklinikkaa.

Muistin hämärästi erään lapsuuden illan, jonka olimme viettäneet Lauran kanssa kaksistaan kotona. Olin ehkä yhdeksän ja Laura yhdentoista. Television katselusta oli puhjennut aivan järjetön riita. Väärä ohjelma, väärä kanava. Kolmen vartin ajan olimme pitäneet mykkäkoulua, kunnes olimme sopineet ja menneet keittiöön, vatkanneet täysin ylimitoitettun määrän sokerikakun taikinaa ja syöneet sitä suoraan kulhosta.

– Minä muuten katsoin ne kuvat, Heikki vakavoitui.

– Kuvat?
– Niin. Ne magneettikuvat.
– Aivan niin, totta kai... Ja?
– Ei niissä mitään suurempaa näkynyt. Radiologi tietysti ensin lausuu, sitten tiedetään varmasti.

Nykäisin mitään ajattelematta pyörätuoliani rajusti takaseinään. Tuolini tärähti, selkäni taipui taakse, mutta säästyin kohtaukselta. Tämän kerran.

Anna tämän painajaisen loppua.

Anna tämän herrantähden loppua.

– Saara... Saara, yritä hengittää. Ei ole hätää.

Mutta Heikki ei tiennyt, millaista oli elää henkeään pidätellen. Vaikka aamulla heräisikin hyvään oloon, päivän jokaista vaihetta seuraisi varjo. Jos hoitajan tai Sennin siirto epäonnistuisi, kaikki olisi pilalla. Jos taksi tekisi äkkijarrutuksen liikennevaloihin, jos minä en muistaisi jättää nostamatta kirjapinoa, jos minä kelaisin itse liiaksi, kipu tulisi, enkä sen jälkeen voisi kuin maata.

Heikki tarttui käteeni mutta en kyennyt painamaan kättäni takaisin. Hän levitti lattialle päällystakkinsa ja siihen päälle vielä puvuntakkinsa.

– Otan sinua nyt kiinni polvitaiteiden alta ja selän takaa. Saadaan sinua edes vähän tuohon makuulle, varmuuden vuoksi.

Nyökkäsin Heikille, joka laski minut käsivarsiltaan hissinkin kylmälle lattialle. Takit eivät paljoa pehmustaneet. Ote ei hohkanut lämpöä. Se oli lääkärimäinen kosketus, vakaa, varma ja virallinen. Se oli siirto eikä syli.

Kaipasin lämpöä ja Lauraa.

Heikki kohotti jalkani yhdeksänkymmenen asteen kulmaan hissin seinää vasten ja istui jalkojeni tykö varmistamaan, etteivät jalkani lähtisi luisumaan. Hänen tarkkaillessaan ääneti minua ylhäältä alkoi kuulua kolinaa. Apu oli tulossa.

Olin päässyt kotiin. Heikki oli käskenyt ottaa yhden ibuprofeenin kaiken varalta, jotta saisin varmasti yön nukuttua. Uni on tärkeää nyt, oli Heikki painottanut. Kunnon lepo rauhoittaisi mielen illan tapahtumista, parantaisi. Seuraava aamu olisi varmasti parempi.

Otin vesilasini käteeni, nielaisin tabletin. Käteni vapisi, kun se tavoitti lasin. Pöytätasoa oli sileä mutta läikikäs.

Saara, yritä hengittää. Ei ole hätää, kertasin Heikin sanoja mielessäni.

Ryystin vettä liian nopeaan, pärskin keittiön lavaaariin. Yskän tyrehtyessä oli hetken hiljaista. Huomennako muka helpottaisi, huomennako vai vasta sitä seuraavana päivänä, ehkä parin päivän päästä, ensi viikolla?

Ei helpota. Milloinkaan ei helpota. Ei ainakaan ennen kuin...

Käteni tärisivät koko ajan enemmän, mutta puhelin oli ainut vaihtoehto. Näppäimiin olisi ollut vapisevin käsin helpompi osua, kosketusnäytöllä numerot liukuivat jatkuvasti vääriksi mutta minä en luovuttaisi, en ennen oikeaa sarjaa. Vaikka pitäisi aloittaa alusta kuinka monta kertaa. Toinen käsi puristi puhelinta, toinen näppäili.

Kun linja aukesi, en uskaltanut pitää puhelinta kuin kaksin käsin.

– Petteri Niemi.

– Saara tässä, moi.

Laskin toisen käden vapaaksi puhelimelta.

- Haloo.
- Minä juutuin hissiin.
- Nyt en ihan ymmärrä...
- Kirurgini kanssa äsken, kun tulin magneetista. Tai ei äsken. Olimme loukussa puolitoista tuntia... Tai niin. En minä tiedä. Minä vain...
- Onko kaikki hyvin?
- Ei ole. Petteri, minä en jaksa tätä enää. Itku tuli vimmalla, virtasi kuin joki.
- Minä olen vain taakka kaikille. Ja aina, kun soitan... aiheutan vain huolta.
- Et tietenkään.
- Ja silti minä soitin... Anteeksi.
- Nyt on parempi niin, että tulen käymään. Laita minulle osoitetietosi viestinä. Olen siinä viimeistään puolen tunnin kuluttua.

Ovella Petteri halasi minua sanomatta sanaakaan. Minä valutin järkytykseni hänen käsivarsilleen ja luovutin sen kokonaan pois. En tiennyt muusta kuin että hän halasi lujaa. Niin kosketusta kavahtamatta, että se melkein pelotti, ote oli varma ja tietoinen eikä varonut vähääkään.

Hän seisoi edessäni vankkana ja seesteisenä, ikään kuin tässä maailmassa olisi ollut sittenkin jotakin, jonka muuttumista ei tarvinnut pelätä ja johon pelko ei ulottunut, jotain varmaa. Minä hengitin otetta kuin pieni lapsi.

Toivo. Että oli sittenkin olemassa olotila, jossa kivun tunsin ilman että se jatkuvasti piinasi, hallitsi. Toivo oli käynyt ovesta sisään Petterin jäljessä.

Ja mikä opettaja hän enää oli, ja oliko koskaan ollutkaan, ihminen hän oli minulle, ymmärtävä, lämmin ja viisas ihminen, mitä väliä oli sillä kuudella vuodella historiassamme, jolloin hän oli minulle opettaja ja minä olin oppilas. Niemi, yläkoulussa uskontoa, lukiossa uskontoa ja filosofiaa. Olinhan minä hänet nähnyt juhlasalin vasemmassa kulmassa niinä kahtena valmistujaispäivänä koulun juhlasalin eturivissä. Niiden välissä minä olin kuulunut joukkoon, jota oppi valmisti maailmaan, ja valmistumispäivänä maailman ovet olivat auenneet. Mutta ulkona maailmassa me olimme edelleen vain kaksi ihmistä, emme opettaja ja oppilas.

– Tässä.

Petteri kaivoi taskustaan suklaapatukan ja ojensi sen minulle. Maitosuklaan ja valkosuklaan sekoitus. Se oli hänen lempimakunsa, mutta hän ei tiennyt, mistä minä pidin.

– Kiitos.

Avasin sinisen kuoren. Petteri astui edemmäs olohuoneeseen. Hän kierrätti katsettaan ympäri huonetta ja käveli viipyilevin askelin, välillä tarkkailien olemustani, kun suklaapatukkani pala kerrallaan hupeni. Suklaan makeus muistutti partaveden hennon kanelista tuoksua.

– Tuletko sinäkin?

Hampaani pysähtyivät suklaapalan reunamille, eivät purreet.

– Kyllä minä voin nostaa, neuvot vain. Ajattelin, että sinunkin on välillä mukavaa istua jossain muualla kuin omassa tuolissasi.

Se nosto ei ollut siirto vaan ystävän syli. Sohvaan päästyäni istuin sen kulmassa hieman viistottain, koska tasapainooni ei ollut luottamista. Toista kylkeäni tuki sohvatyyny, toista kylkeäni Petterin käsi. Petterin käsi oli lämmin ja hänen kasvonsa tyynet, aivan kuten ennenkin.

– Miten koulussa sujuu? kysyin.

– Mitäs sinne. Kaikki pyörii kuten ennenkin. Läksyjä on oppilaiden mielestä liikaa ja sekin on raskasta, kun pitää ajatella niin paljon.

Naurahdin.

– Kyllä minä aika vähän sinun tunneillasi kelloa katsoin.

– Niinhän sinä nyt sanot.

Sitten Petteri kysyi, miten minä voin, ja minä muistin, mistä nykyisyyteni alkoi, loukkaantumisesta, hoipertelusta lääkehumalassa ja epätiedosta. Miten paljon rästejä pöytä nytkin kätki, niiden keskeltä minä heräsin joka aamu ja yritin olla ajattelematta kokonaismäärää ja kerrallaan ainoastaan yhtä, mutta silti halusin sulkea silmäni jokaiselta yhdessä ja erikseen. Luin vaillinaisia muistiinpanoja, kun en itsekkään ollut varma, missä olin ollut paikalla ja missä en.

– Saara?

– Anteeksi...

– Itke pois.

Petterin käsi pysyi olkapäälläni, silitti hiljaa, ja hiljaisuuden kätköissä mieleni sylki loputtomasti mustaa. Magneetti ei suurella todennäköisyydellä toisi mitään uutta. Muistin taas hissini, siellä puhjenneen kytevästä särystä. Epätoivon toivon takana.

Rintaani pisti, kun Petteri ilmoitti, että hän jäisi sohvalleni yöksi. Minun ei kuuluisi olla nyt yksin.